

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ І МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

ЕВРИКА

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 2 (2)' 2015

ЗАСНОВАНИЙ У СІЧНІ 2015 РОКУ

ВИХОДИТЬ ДВІЧІ НА РІК

МЕЛІТОПОЛЬ
2015

РЕДАКЦІЙНО-ВИДАВНИЧА РАДА:

Голова:

Москальова Л.Ю. –
доктор педагогічних наук, професор

Заступник голови:

Семікін М.О. –
кандидат філософських наук, доцент

Відповідальний секретар:

Чорна В.В. –
магістр педагогічної освіти

Члени редакційно-видавничої ради:

Антоненко О.М. –
кандидат мистецтвознавства

Гурова Т.Ю. –
кандидат педагогічних наук

Добровольська Л.П. –
кандидат педагогічних наук, доцент

Кожевникова А.В. –
кандидат педагогічних наук

Кочкурова О.В. –
кандидат психологічних наук

Матрухан Т.І. –
кандидат біологічних наук

Троїцька О.М. –
кандидат філософських наук, доцент

Шевченко С.В. –
кандидат психологічних наук

Чорна В.В. –
кандидат педагогічних наук

Яковенко А.С. –
кандидат фізико-математичних наук

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

✉ МДПУ ім. Б. Хмельницького
ауд.122, вул. К. Маркса, 19
м. Мелітополь,
Запорізька область, Україна, 72312

@ evrika-mdpu@ukr.net

☎ +38 (06192) 6-78-83

ВІДПОВІДАЛЬНІ ЗА ВИПУСК:

Варіна Г.Б. – магістр педагогічної освіти

Кучина К.О. – магістр педагогічної освіти

Третякова І.С. – магістр педагогічної освіти

Хрущ Ю.І. – магістр педагогічної освіти

Рекомендовано до друку Вченою радою
Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького
(протокол № 6 від 14.12.2015 р.)

Висвітлюються погляди молодих науковців щодо сучасної наукової картини світу в аналізі гуманітарних, соціальних, природничих та технічних наук. Матеріали журналу відображують наукові пошуки школярів, студентів, магістрантів, учителів-практиків та молодих учених.

Рекомендовано всім, хто цікавиться проблемами гармонізації науково-освітнього простору.

Редакція не несе відповідальності за наукову коректність текстів і не завжди поділяє думки їх авторів.

© Мелітопольський державний педагогічний
університет ім. Б. Хмельницького, 2015

© ЕВРИКА, 2015

ЗМІСТ

| | |
|--|----|
| Агошков М. О. | |
| Гітарні школи в музичній культурі України | 7 |
| Алексєєва Н. В., Варениченко А. Б. | |
| Організація позакласної роботи з природознавства..... | 9 |
| Андропова А. Ф. | |
| Теоретичні та педагогічні основи розвитку музично-творчих здібностей дітей молодшого віку | 12 |
| Антошкіна М.С., Денисенко Н.В. | |
| Труднощі англо-українського технічного перекладу супровідної документації..... | 14 |
| Безуханич К. П., Варениченко А. Б. | |
| Сучасний урок в початковій школі..... | 17 |
| Бізеєва Н. О. | |
| Особливості екологічного виховання у початковій школі | 19 |
| Біла С. В., Варениченко А. Б. | |
| Формування екологічної культури у молодших школярів | 21 |
| Богдан О. В., Зайдлер Н.В. | |
| Своєрідність історичного хронотопу в романі Ю. Мушкетика „Така її доля” | 23 |
| Боговін І. О. | |
| Сучасний ринок праці міста Мелітополя: проблеми та шляхи вирішення | 26 |
| Богомазова С. П. | |
| Вивчення геометричного матеріалу в початкових класах | 28 |
| Бондар Н. В. | |
| Д. Хамлін про логічні фактори у навчанні | 30 |
| Буцький П. Е. | |
| Зародження та особливості народної педагогіки в Київській русі..... | 33 |
| Вельчева М.О. | |
| Екологічне виховання молодших школярів на виховних заходах | 35 |
| Гайкова А. В. | |
| Теоретичні основи розвитку екологічного мислення учнів початкових класів шляхом творчого освоєння українського фольклорного мистецтва | 37 |
| Голубенко Н.В. | |
| Формування міжкультурної компетентності, як культуротворчої складової викладача гуманітарних дисциплін | 40 |
| Гончарук Ю. В. | |
| Специфіка залучення дітей дошкільного віку до морально-правової культури | 42 |
| Гуров С.Ю., Колосовська Ю. В. | |
| Формування критичного мислення студентів на заняттях англійської мови..... | 44 |
| Дуйловська О.П., Славінська В.І. | |
| Роль християнських моральних цінностей та значення християнської етики у духовно-моральному розвитку особистості | 46 |

| | |
|--|----|
| Жмурко В. С., Варениченко А. Б. | |
| Екологічна культура як засіб формування еколого-орієнтованої особистості..... | 49 |
| Заколотюк В. Г. | |
| Вплив дитячого травмуючого досвіду на психологічний розвиток особистості старшокласників..... | 52 |
| Зінов'єва А. А., Варениченко А. Б. | |
| Екологічне виховання на сучасному етапі розвитку суспільства | 54 |
| Іваненко Ю.С. | |
| Психологічні аспекти духовного розвитку особистості майбутнього педагога..... | 57 |
| Іванова В. М., Косьяненко О. А. | |
| Екологічна освіта та природоохоронна робота в навчальних закладах держави | 59 |
| Кайда А.В., Варениченко А.Б. | |
| Екологічний компонент у сучасній культурі | 61 |
| Кіреєва О. Д. | |
| Психолого-педагогічні проблеми формування цінностей особистості | 63 |
| Коваленко В.А., Варениченко А.Б. | |
| Національно-патріотичне виховання на уроках природознавства..... | 65 |
| Дранко Л. Ю. | |
| Прізвиська як категорія ідентифікації особистості у фольклорній традиції жителів села Новопетрівка Бердянського району Запорізької області..... | 67 |
| Костючик Є.І. | |
| Дослідження прояву агресивної поведінки в юнацькому віці | 71 |
| Коцило Я. М. | |
| Проектна діяльність учнів молодшого шкільного віку на уроках позакласного читання | 74 |
| Кошельнікова О.В. | |
| Структурно-логічна модель розвитку флорболу у світі | 76 |
| Крат Т.О. | |
| Формування соціальної активності підлітків засобами тренінгової роботи..... | 78 |
| Кубрак А. А., Варениченко А.Б. | |
| Екологічна культура в епоху науково-техногенного прогресу | 81 |
| Кубрак А. А. | |
| Екологічне виховання школярів молодших класів на уроках української мови та читання..... | 84 |
| Лісовенко О.В. | |
| Соціально-економічний розвиток Веселівської волості (XIX – початок XX ст.)..... | 87 |
| Лопаткін О. В., Денисенко Н. В. | |
| Лексико-стилістичні особливості створення образу Чарлі Гордона в романі Деніела Кіза „Квіти для Елджернона” | 90 |
| Максимова О. І., Єгорова Ю. М. | |
| Феномен карнавалу в масовій літературі (на матеріалі роману Оксани Забужко „Музей покинутих секретів”) | 92 |
| Мальцева Е.В. | |
| Психологические особенности зависимости личности от кредитов..... | 95 |

| | |
|--|-----|
| Мамєдова А. А. | |
| Єдність самопізнання та богопізнання як шлях морального вдосконалення за П.Кудрявцевим | 98 |
| Мараквелідзе З.Г. | |
| Проблеми духовного розвитку сучасного старшокласника | 100 |
| Медведський Р. С. | |
| Дослідження ціннісних орієнтацій майбутніх педагогів | 102 |
| Михайленко І. В. | |
| Теоретико-методичні аспекти розвитку оптимального сценічного самопочуття майбутніх педагогів-музикантів | 104 |
| Мироненко Ю.О. | |
| Специфіка національно-патріотичного виховання в процесі підготовки майбутніх вчителів історії | 107 |
| Негрій О. І. | |
| Духовно-моральне становлення особистості дитини старшого дошкільного віку | 110 |
| Негрій О.І. | |
| Формування екологічної компетентності у дітей старшого дошкільного віку до світу птахів | 112 |
| Нежданова О.В., Варениченко А.Б. | |
| Екологічне виховання як соціально-педагогічна проблема | 114 |
| Никифорова А. А., Поліщук А. М. | |
| Особливості розвитку сільського зеленого туризму в Україні | 116 |
| Паукова В. С. | |
| Особливості соціалізації особистості під впливом сімейного виховання | 119 |
| Покрасенко К.С. | |
| Специфіка процесу морального виховання старшокласників | 121 |
| Рєвтова Г. В., Гармаш О. Л. | |
| Використання методів TBL на уроках англійської мови майбутніх вчителів англійської мови | 124 |
| Рєдька К. М., Гурова Т. Ю. | |
| Типи портфолію в залежності від мети його створення | 125 |
| Реут І.О. | |
| Розвиток інтересу до читання у молодших школярів | 128 |
| Ромашенко В.В., Коноваленко Т.В. | |
| Функціонування фразеологічних одиниць в англійській мові | 130 |
| Рябченко М.І. | |
| Методи і прийоми формування гуманних взаємин старших дошкільників | 133 |
| Савченко М. І., Гуров С. Ю. | |
| Використання автентичного матеріалу в процесі вивчення англійської мови | 136 |
| Сапун Т. О., Ордян Л. Л. | |
| Сучасний гідрологічний баланс басейну р. Джекельня | 138 |
| Свириденко Г. В. | |
| Народні традиції в проектній діяльності молодших школярів | 141 |
| Сєвастьянова К. О. | |
| Формування дотикової перцепції на уроках трудового навчання у початковій школі ... | 143 |

3. Носонович Е. В., Мильруд Р. П. Параметры аутентичного учебного текста // Иностранные языки в школе. – 2009. – № 2. – с. 41 – 43.
4. Паращук В. Ю. Використання автентичного тексту під час роботи над розмовною темою // Іноземні мови в школі. – 2013. – № 2. – С. 61 – 65.
5. Шерстюк О. М. Сучасні підходи щодо викладання іноземних мов // Іноземні мови. – 2010. – № 1. – С. 65 – 70.

УДК 556.512 (477.7) (282.247.3)

Сапун Т. О., Ордян Л. Л.

СУЧАСНИЙ ГІДРОЛОГІЧНИЙ БАЛАНС БАСЕЙНУ Р. ДЖЕКЕЛЬНЯ

Науковий керівник: Даценко Л. М., доктор геологічних наук, професор

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, м. Мелітополь

Анотація. У статті досліджено гідрологічний баланс басейну р. Джекедьня, встановлено періоди максимального випаровування та інфільтрації, визначено об'єми дефіциту води в 2015 р.

Ключові слова: гідрологічний баланс, дефіцит водних ресурсів, об'єм води.

Sapun T., Ordyan L. The current hydrological balance of the basin river Dzhekelnya.

Summary. In the article the hydrological balance of the basin river Dzhekelnya, set maximum periods of evaporation and infiltration, defined amounts of water shortages in 2015 year.

Keywords: hydrological balance, the deficit of water resources, water volume.

Актуальність дослідження обумовлена тим, що в умовах підвищення посушливості клімату та зміни профілю рівноваги меандри річкового русла зменшився об'єм поверхневих вод р. Джекедьня. Брак коштів на проведення повноцінних геологорозвідувальних експедицій змушує гідрогеологів користуватися єдиними застарілими паспортними даними 1992 р. та усередненими показниками гідрохімічних довідників, що давно не відповідають дійсності. Тому постійний моніторинговий контроль гідрологічних показників басейну р. Джекедьня допоможе не лише контролювати процеси рівноваги та виявляти причини дефіциту води, але і сприяти збереженню її водного дзеркала.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. До середини ХХ ст. водне дзеркало басейну р. Джекедьня використовувалося виключно в якості джерела постачання прісних вод для потреб великої рогатої худоби, місць рибалки та відпочинку. Вже в 90-х рр. висока розораність басейну річки в комплексі з ерозійними процесами, нестачею вологи, виснаженням ґрунту викликали потребу в додатковій геологорозвідувальній роботі, результати якої планувалося використати з метою будівництва гідромеліоративних установок. В 1992 р. Запоріжгіпроводхоз реєструє перший паспорт р. Джекедьня на замовлення державного комітету України по водному господарству [6]. Річці присвоюється відповідний реєстровий номер.

Звітна документація паспортних даних повністю виключила можливість використання річкових вод з метою гідромеліорації сільськогосподарських земель, промислових і частково комунально-побутових потреб. Відповідно, зацікавленість в даному гідрологічному об'єкті знизилась практично до нуля. Лише на початку ХХІ ст. поряд з питанням збереження прісних вод території Північно-Західного Приазов'я на науковому обігу встановлено необхідність додаткового до вивчення водойми. Якісний геолого-геоморфологічний моніторинг динаміки берегових схилів річкових русел системно здійснювався працівниками казенного підприємства "Південукргеологія". Керівний проекту П. І. Довганюк не лише дослідив, охарактеризував старі та молоді зсувні тіла, але і прогнозував перспективи подальшого руйнування корінного берега [4]. Паралельно Ю. Волоха розглядав питання геоекологічних проблем регіону шляхом повторного взяття проб снігу, води, ґрунту, повітря на основі яких побудовано геологічні карти забруднення з уточненням місця лінійної та точкової локалізації небезпечних речовин [1]. Значний внесок у вивчення якісного гідрохімічного, гідробіологічного складу поверхневих вод здійснили такі вчені як В. Осадчий, Б. Набиванець, Н. Осадча, Ю. Набиванець [3]. В 2013 р колектив вчених (Л. Даценко, В. Молодиченко, В. Воронка, О. Непша, Н. Сурядна, Л. Прохорова, С. Гришко,

М. Стецишин, Т. Зав'ялова, Т. Сапун) детально дослідив тектонічні, геологічні, геоморфологічні та екологічні проблеми басейну річки в якості складової частини Північно-Західного узбережжя Азовського моря [5, 7]. Слід зауважити, що проблемами вивчення гідрологічних особливостей регіону надалі продовжує плідно займатися кафедра фізичної географії і геології МДПУ ім. Б. Хмельницького в рамках ініціативної науково-дослідної теми „Геоекологічні проблеми ґрунтів басейну р. Молочна” (ДРН 0115U001741).

Мета статті: оприлюднення результатів дослідження сучасного гідрологічного балансу в басейні р. Джекедьня.

Виклад основного матеріалу. Гідрологічний баланс басейну р. Джекедьня у своїй більшій мірі залежить від режиму річки, який все більше набуває загальних обрисів Східно-Європейського типу. Живлення річки переважно змішане – снігове та дощове. Площа водозбору басейну не перевищує 288 км². Річний стік забезпеченістю 50 % коливається в межах від 0,77 млн.м³ (русло) до 2,88 млн.м³ (дельта), в той час як показник з відміткою 75 % – знижується до позначки 0,37 млн.м³ (русло)-1,03 млн.м³ (дельта). Лише річний стік 95 % в басейні річки практично не проявляється [2, с. 5-7]. Значний негативний вплив на сучасний стан гідрологічного балансу мають посушливі періоди (200-300 діб) та періоди надмірного перемерзання (50- 70 діб). Швидке замулення р. Джекедьня пояснюється високою розораністю берегових схилів до самої кромки води.

Постійне надходження до водойми частини ґрунтового покриву сприяє підвищенню

концентрації зваженого матеріалу, показники якого досягають 1000-700 мг/л. Слід згадати, що з кожним роком здатність річкового потоку до самоочищення стає дедалі меншою і коливається від позначки 0,041 кг/с (русло) до відмітки 0,080 кг/с (дельта) (рис. 1).

Результати польових робіт 2015 р. по розрахунку внутрішнього розподілу стоку коливаються в широких межах і знаходяться в прямій залежності від пори року, посушливості мікроклімату, об'єму поверхневих вод та наявності опадів. Для кращого сприйняття інформації дані польових робіт зведені авторами до табл. 1.

З наведеної таблиці доходимо висновку, що максимальна обводненість річкового русла спостерігається навесні під час активного танення снігового покриву. В літній період показники внутрішнього розподілу стоку падають до 0 % і лише восени знову підвищуються за рахунок дощів. Однак головні показники водного балансу басейну корелюються з даними кількості опадів, потужністю стоку, витратами на випаровування та інфільтрацію (табл. 2).

Аналізуючи табличні дані відмітимо, що в середній рік кількість надійшовших атмосферних опадів значно перевищує показники випаровування та інфільтрації, що допомагає зберегти стік поверхневих вод майже весь рік. Виняток становлять лише літні та перші осінні місяці. В маловодний рік загальна кількість опадів урівноважується з витратами на випаровування та інфільтрацію.



Рис. 1. Русло р. Джекедьня в районі с. Гирсівка (фото Т. О. Сапун)

Таблиця 1

Внутрішній розподіл стоку р. Джекедьня, %

| Водність рік | Місяць | | | | | | | | | | | | Рік |
|--------------|-------------------------------------|------|------|------|------|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|
| | 01 | 02 | 03 | 04 | 05 | 06 | 07 | 08 | 09 | 10 | 11 | 12 | |
| 25 % | 10,6 | 14,2 | 28,5 | 5,3 | 11,0 | 6,8 | 4,0 | 2,7 | 3,0 | 3,9 | 4,6 | 5,4 | 100 |
| 50 % | 9,4 | 20,7 | 32,8 | 9,5 | 9,7 | 6,2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 6,3 | 5,4 | 100 |
| 75 % | 0 | 30,4 | 51,3 | 18,3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 100 |
| 95 % | Стік відсутній протягом всього року | | | | | | | | | | | | |

Таблиця 2

Водний баланс басейна р. Джекедьня, млн. м³

| Характеристики | Місяць | | | | | | | | | | | |
|-------------------------------|--------|-----|-----|-----|-----|------|-----|-----|-----|-----|-----|------|
| | 01 | 02 | 03 | 04 | 05 | 06 | 07 | 08 | 09 | 10 | 11 | 12 |
| Середній рік | | | | | | | | | | | | |
| Опади | 12,9 | 7,9 | 6,8 | 7,7 | 9,1 | 11,4 | 8,2 | 6,8 | 4,3 | 6,4 | 6,8 | 12,8 |
| Стік | 0,3 | 0,6 | 0,9 | 0,3 | 0,3 | 0,2 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,2 | 0,2 |
| Випаровування та інфільтрація | 12,7 | 7,4 | 5,9 | 7,5 | 8,8 | 11,2 | 8,2 | 6,8 | 4,3 | 6,4 | 6,7 | 12,6 |
| Маловодний рік P=75 % | | | | | | | | | | | | |
| Опади | 11,4 | 6,9 | 5,9 | 6,8 | 7,9 | 9,9 | 7,2 | 5,9 | 3,8 | 5,6 | 5,9 | 11,2 |
| Стік | 0,0 | 0,3 | 0,5 | 0,2 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 |
| Випаровування та інфільтрація | 11,4 | 6,7 | 5,5 | 6,6 | 7,9 | 9,9 | 7,2 | 5,9 | 3,8 | 5,6 | 5,9 | 11,2 |
| Маловодний рік P=95 % | | | | | | | | | | | | |
| Опади | 9,3 | 5,7 | 4,9 | 5,6 | 6,6 | 8,2 | 5,9 | 4,9 | 3,1 | 4,6 | 4,9 | 9,2 |
| Стік | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 |
| Випаровування та інфільтрація | 9,3 | 5,7 | 4,9 | 5,6 | 6,6 | 8,2 | 5,9 | 4,9 | 3,1 | 4,6 | 4,9 | 9,2 |

Висновки та перспективи подальших досліджень. Оперуючи даними вище викладеного матеріалу ми доходимо висновку, що в окремих частинах басейну р. Джекедьня (від витoku до середньої частини русла) гідрологічний баланс позитивний, оскільки водозабір ґрунтових вод на даній частині не проводиться. Стосовно нижньої

частини річкового русла та гирла, то дефіцит водних ресурсів в об'ємі від 10 тис. м³ в середній по водності рік до 57 тис. м³ в маловодний рік P=95 % обумовлений забором підземних вод жкп с. Гирсівка, що значно знижує рівень поверхневих вод.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архів Білозерської геологорозвідувальної експедиції казенного підприємства „Південукргеологія”. Ф. 545. Волоха Ю.М. Геолого-екологічні дослідження (ГЕД-200) листів L-36-XII, L-36-XIII з деталізацією території мм. Мелітополю, Токмаку і смт. Михайлівка / Ю.М. Волоха. смт. Михайлівка, 2003. 62 с.
2. Ведомость результатов гидрологических показателей воды рек Северо-Западного Приазовья / [Крюк Н. С., Давиденко Е. Л., Дорошенко О. Ю., Шрамова Г. Н]. – Днепрорудное : Приазовський отряд ЗГТМЭ, 2015. – 10 с.
3. Гідрохімічний довідник : Поверхневі води України. Гідрохімічні розрахунки. Методи аналізу / [Осадчий В. І., Набиванець Б. Й., Осадча Н. М., Набиванець Ю. Б.] – К. : Ніка-Центр, 2008. – 656 с.
4. Довганюк П. І. Узбережжя Утлюцького і Молочного лиманів // Моніторинг геологічного середовища території Запорізької області: В 2 т. пгт. Михайлівка: КП „Південукргеологія”, 2006. С. 86-89.
5. Північно-західне Приазов'я та узбережжя Азовського моря : геологія, геоморфологія, геолого-геоморфологічні процеси, геоекологічний стан : монографія / [Даценко Л. М., Молодиченко В. В., Непша О. В. та ін.]. – Мелітополь: Вид-во МДПУ імені Б. Хмельницького, 2013. – 307 с.
6. Супрун С. Г. Паспорт р. Джекедьня № 1039222-92144 / С. Г. Супрун, В. П. Гетелюк. – Запорожжє : “Запорожгіпророзводхоз”, 1992. – 80 с. – Фонди Запорожського управління водними ресурсами.
7. Фізична географія Запорізької області: Хрестоматія. – Відп. ред Л.М. Даценко – Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2014. – 200 с.

Науково-практичний журнал

ЕВРИКА, 2015. — № 2(2). — 184 с.

Підписано до друку 18.06.2015 р. Формат 60x84/8. Папір офсетний. Друк цифровий.
Ум. друк. акр. 14,53. Тираж 300 примірників

Видавець

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Адреса: 72312, м. Мелітополь, вул. Леніна, 20

Тел. +38 (0619) 44 04 64

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів видавничої продукції
від 16.05.2012 р. серія ДК № 4324

Надруковано ФО-П Однорог Т.В.

72313, м. Мелітополь, вул. Героїв Сталінграду, 3а

Тел. +38 (067) 61 20 700

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів видавничої продукції
від 29.01.2013 р. серія ДК № 4477